

Valsts kanceleja

Vecmāšu-ģimeņu partnerības (*Nurse-Family Partnership*) programmas ieviešana Latvijā

Valsts kancelejas
Pārresoru koordinācijas departaments

Rīgā, 2026.gada 6.janvāris

Agrīnā preventīvā
atbalsta sistēma
bērniem

Kāpēc svarīgi runāt par riskiem bērna attīstībā?

Pasaules pētījumi rāda:

- **1 no 4 bērniem** ir vismaz viens risks attīstībā
- **1 no 7 bērniem** ir būtiski kavējumi attīstībā, kurus var koriģēt, ja tiek pamanīti savlaicīgi

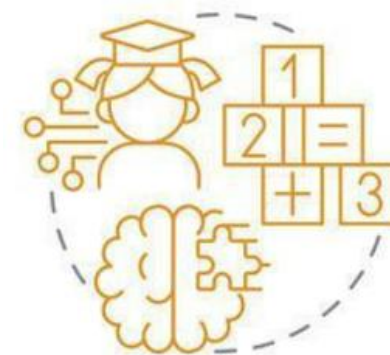
80% agrīno attīstības traucējumu nav uzreiz pamanāmi

Visbiežāk novērotie riski attīstībā:

- kavēta valodas attīstība
- sociāli emocionālās grūtības
- uzmanības/uzvedības problēmas
- mācīšanās grūtības

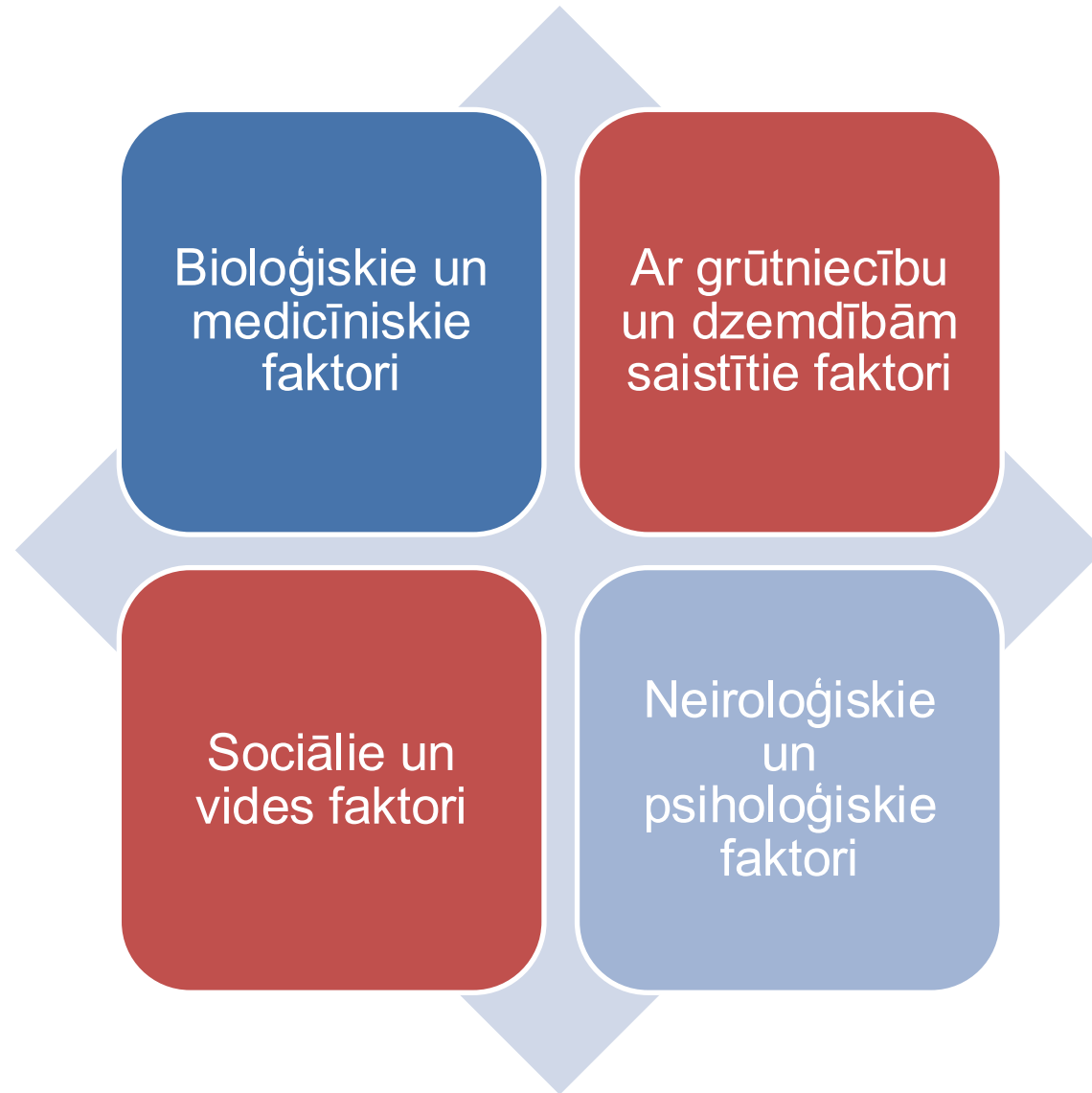
Novēloti atklāti attīstības riski:

- rada emocionālu slogu ģimenei
- pasliktina bērna pašapziņu
- rada mācīšanās grūtības skolā
- palielina izmaksas veselības, sociālajā un izglītības sistēmā

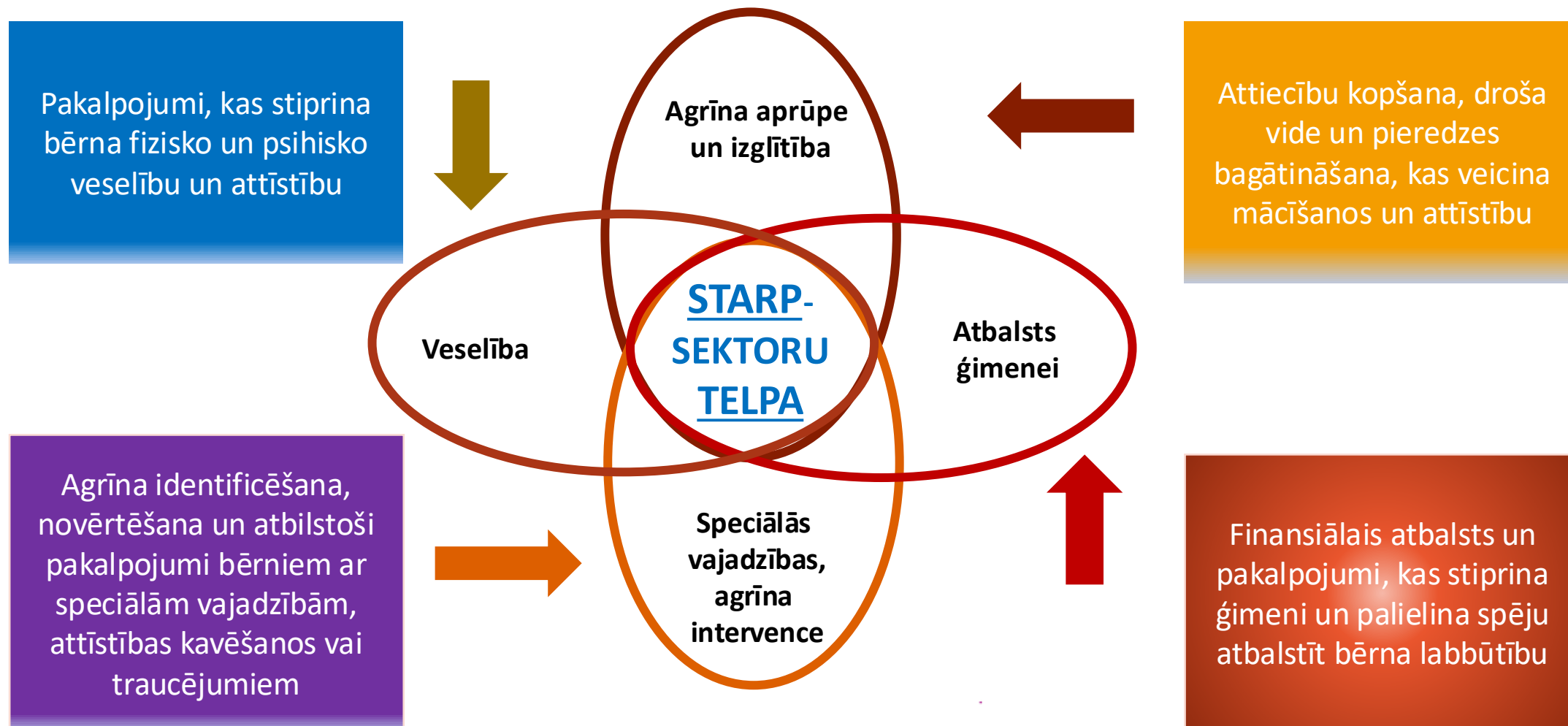
Agrīns atbalsts attīstībai ir
**ilgtermiņa investīcija bērna un
sabiedrības nākotnē**

CĒLOŅI RISKIEM BĒRNU ATTĪSTĪBĀ

VISAPTVEROŠS AGRĪNĀS BĒRNĪBAS IETVARŠ

Starpsektorāla veselības, izglītības un
sociālās politikas atbildība

Vecmāšu-ģimeņu partnerība (VĢP)

Vecmāšu- ģimeņu partnerība (VĢP) ir uz pierādījumiem balstīta mājas vizīšu programma, kuras laikā apmācītas māsas/ vecmātes dodas regulārās mājas vizītēs pie sievietēm, kuras ir pirmā bērna gaidībās un kurām pastāv sociāli un ekonomiski riski. Vizītes tiek veiktas no grūtniecības sākuma līdz bērna divu gadu vecumam, un to mērķis ir uzlabot mātes un bērna veselību, veicināt bērna attīstību un stiprināt ģimenes labklājību.

Mērķa grupa: Gados jaunas sievietes pirmā bērna gaidībās, augsti sociālekonomiskie riski

Pamatprincips: Strukturētas, regulāras mājas vizītes, ko veic speciāli apmācītas medmāsas vai vecmātes

Ilgums: No grūtniecības 16. nedēļas līdz bērna 2 gadu vecumam

Pamatvērtības: Attiecības balstītas uz cieņu, rūpēm un stiprajām pusēm

VGP GALVENIE MĒRĶI

1. Uzlabot grūtniecības iznākumus
2. Uzlabot bērna veselību, attīstību un turpmākās izredzes dzīvē
3. Uzlabot vecāku veselību un ekonomisko pašpietiekamību

BŪTISKI FAKTI PAR **VGP**

ZINĀTNĒ UN PĒTĪJUMOS BALSTĪTA

**Programma izstrādātā ASV
pirms >40 gadiem**

**Programmas saturs balstās uz
klīniski pārbaudītiem pierādījumiem
par agrīno bērnību, mātes un bērna
veselību, kas gūti, izmantojot
randomizētus kontrolētus pētījumus
(RCT).**

**Kopš 1977. gada tā ir sekmīgi
ieviesta un īstenota ASV, UK,
Nīderlandē, Norvēģijā, Kanādā,
Austrālijā un citviet, uzrādot klīniski
nozīmīgus ilgtermiņa ieguvumus.**

Latvijā programma tiks ieviesta stingri
ievērojot **NFP Licencēšanas modeli
un programmas pamatelementus.**

UZ SADARBĪBU BALSTĪTA

**Centrālais elements NFP programmas
īstenošanai ir Māsas/ Vecmātes un
klientes savstarpējā sadarbība.
Speciālista loma ir būtiska, lai aktivizētu
klientes iekšējos resursus, stiprinātu
vecāku prasmes un veicinātu klienta
pašefektivitāti.**

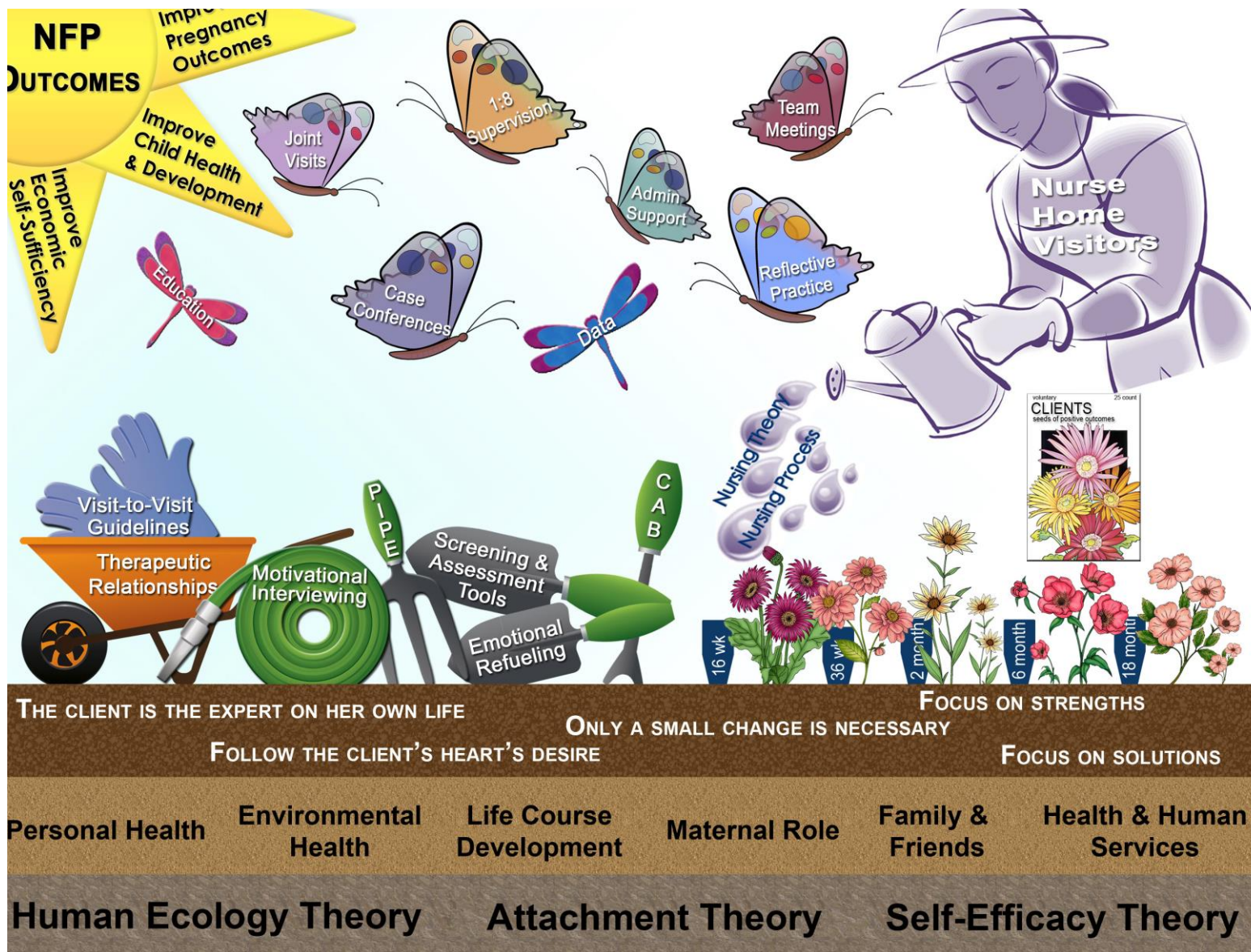

ILGTERMIŅA IEGUVUMS

**Ilgtermiņa pētījumi par Nurse-Family
Partnership programmu apliecina, ka
agrīna, strukturēta atbalsta
sniegšana būtiski uzlabo mātes un
bērna veselības rādītājus, bērna
attīstību un ģimenes
sociālekonomisko stabilitāti.**

**Ilgtermiņa pētījumi apliecina, ka
programma demonstrē augstu izmaksu
efektivitāti, nodrošinot pozitīvu ietekmi
uz veselības aprūpes, sociālās aprūpes
un izglītības sistēmām, kā arī veicinot
ilgtermiņa ekonomiskos ieguvumus.**

VGP UZBŪVE

PĒTĪJUMI UZRĀDA, KA PROGRAMMAS IEVIEŠANAS REZULTĀTĀ

- ↓ vardarbība un nevērība pret bērnu, kā arī samazinās bērnu traumatisms
- ↑ kognitīvā attīstība
- ↓ uzvedības/ intelektuālās problēmas 6 gadu vecumā
- ↓ aresti līdz 15 gadu vecumam
- ↓ depresija, trauksme, vielu lietošana
- ↑ nodarbinātība
- ↓ laiks sociālajā palīdzībā
- ↓ ilgtermiņa sociālās palīdzības izmaksas

~\$5.70 ietaupīti par katru ieguldīto \$1 (augsta riska ģimenēs)

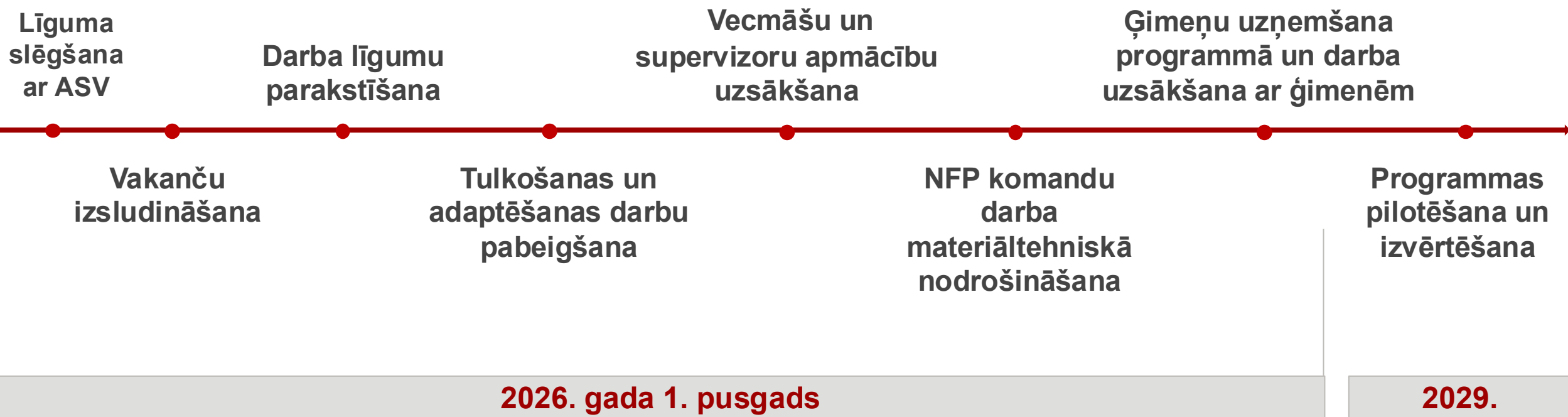
VGP IEVIEŠANA LATVIJĀ

- Valsts kancelejas vadīta ESF+ 4.3.6.7. projekta «Starpnozaru sadarbības un atbalsta sistēmas izveide bērnu veselīgai attīstībai un sekmīgai pašrealizācijai» ietvaros
- Programmas adaptēšana un pilotēšana ieviešanai Latvijā līdz 2029.gada beigām
- Galvenais sadarbības partneris – Latvijas Vecmāšu asociācija
- Sadarbībā ar:
 - Veselības ministriju;
 - Labklājības ministriju;
 - Bērnu klīnisko universitātes slimnīcu;
 - Latvijas Pašvaldību savienību;
 - Ārstu profesionālajām organizācijām

Sākotnēji NFP programmas pakalpojumus plānots piedāvāt un nodrošināt reģionos, kopumā uzņemot programmā ~200 jaunās māmiņas.

2028. gadā tiks veikts projekta pilota starpizvērtējums, lai pieņemtu lēmumus par tālāku programmas paplašināšanas ieviešanu Latvijā, tai skaitā Eiropas Savienības fondu līdzekļu piesaisti nākamajam plānošanas periodam.

VGP IEVIEŠANA LATVIJĀ

VGP APMĀCĪBAS UN ATLASE LATVIJĀ

Vecmāšu un supervizoru apmācības:

- Mācības plānots uzsākt 2026. gada februārī un noslēgt 2027. gada augustā
- **Norise vairākos moduļos**, gan klātienē, gan attālināti
- Mācības notiks Latvijā, atsevišķu apmācību moduļu apguve plānota Īrijā
- Mācību valoda - angļu

Janvārī kandidātu atlase VGP komandas izveidei:

- **Klīniskais vadītājs**
- **2 komandu vadītāji**
- **10 vecmātes**
- **Projektu koordinators**

VĢP APMĀCĪBAS

Apmācību moduļi ietver tādas tēmas kā:

- VĢP pamatprincipi: teorija, pētniecība, prakse
- Barošana ar krūti
- Motivācijas veicināšana pozitīvām pārmaiņām
- Klienta pašefektivitātes veicināšana
- Atbalsts iekļaujošai audzināšanai un bērna agrīnai attīstībai
- Vecāku prasmju stiprināšana
- Bērnu aizsardzība un ētika
- Aprūpētāja un bērna mijiedarbības novērtējums
- Psiholoģisko risku novērtēšana un psihoizglītošana

VGP IEVIEŠANA

- Programmas ietvaros nodrošinātas apm. 60 mājvizītes
- Pirmajos mēnešos tās notiek vienu reizi nedēļā, vēlāk – rezi divās nedēļās vai retāk
- Mājvizītes ilgums – 60-75 minūtes
- Katra vecmāte strādā ne vairāk kā ar 20 ģimenēm
- Tēmas mājvizītēm

Grūtniecības laikā

- Mātes veselība
- Veselīgs uzturs, miegs, drošs dzīvesveids
- Grūtniecības norise, gatavošanās dzemdībām
- Smēķēšanas, alkohola un citu risku mazināšana
- Stresa atpazīšana un pārvarēšana
- Attiecības, sociālais atbalsts, drošība

Zīdaiņa periodā (0–12 mēneši)

- Jaundzimušā aprūpe (ēdināšana, miegs, higiēna)
- Bērna drošība mājās
- Vecāku–bērna piesaiste un emocionālā saikne
- Bērna vajadzību atpazīšana
- Zīdaiņa attīstības posmi (kustības, runas pamati)
- Vakcinācija un veselības aprūpe

Mazbērna periodā (1–2 gadi)

- Bērna kognitīvā, valodas un sociālā attīstība
- Pozitīva audzināšana un robežu noteikšana
- Uzvedības izpratne un atbalsts
- Spēles nozīme mācīšanās procesā
- Sagatavošanās bērnudārzam

Vecāku prasmju un ģimenes stiprināšana

- Vecāku pašapziņa un lomas stiprināšana
- Attiecības ģimenē un partnerattiecības
- Izglītības un darba mērķu plānošana
- Finanšu pratība un resursu izmantošana
- Nākotnes ģimenes plānošana

Valsts kanceleja

Ar atbildību par Latvijas nākotni!